

Ч. 9.

9 червня 1924 р.

Ч. 9.

ЗМІСТ:

1. В. ОСТРОВСЬКИЙ. Останнє слово. Оповідання. 2. Г. ГЕРЗТАУЕР. На затопленому кораблі. Оповідання. 3. КЛИМ ПОЛІЩУК. Мельодії Сатира. Поезія. 4. АНТІН ПАВЛЮК. Вечір. Поезія. 5. СІРОПОЛКО. Школа та громадянство. 6. ПОСОЛ М. ЧУЧМАЙ. Розвиток і об'єднання української кооперації. 7. ПАВЛОВИЧ. Галерія укр. малярства. Зіновій Подушко.	8. В. ОСТРОВСЬКИЙ. Открытий лист до польських письменників. 9. ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ. „У хвилях життя“. Огляд подій. 10. ЖІНОЧИЙ СВІТ. 11. ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ. 12. БІБЛІОГРАФІЯ. 13. ТЕАТР І МУЗИКА. 14. СПОРТ. Український пласт. 15. ПРИРОДА, НАУКА, ВІНАХОДИ. 16. З УСЬОГО СВІТУ. 17. ПОДЯКА. 18. ДО П.П. ПРЕДПЛАТНИКІВ.

ВАРШАВА.

ЦІНА 75 ГР.

РОЗПОВСЮДЖУЙТЕ „НАШ СВІТ“.

АКЦІЙНА СПІЛКА „ПОЛОТНО“

Львів, Головна контора вул. Зіморевича. 20.

Магазин продажу товару вул. Городецька 97.
Варстати і склад вул. Городецька 95.

Механічна ткаля сільських полотен. — Фабрика шнурів, постронків, лнв, шліїв. — Гуртівний магазин льну, конопель, пражі, клоча.

Магазин продажі має на складі: селянські і крамні полотна, перкалі, шевйоти, бархани, матері на мужеські й жіночі одяги, оксфорди, зефіри, матері на блузки і різні цайги. Сітки для ловлі риб.

Закладовий кап. 200.000.000 Мп.

ПЕРША ПЛАСТОВА
ТКАЦЬКО-КИЛИМАРСЬКА РОБІТНЯ
під управою

МИХАЙЛА ГОРБОВОГО

Косів ad Коломия.

Приймає замовлення на ткацько-килимарські вироби по присланім або довільним взірцям.

Робота солідно викінчена, з найкращого матеріялу, витримає всяку конкуренцію.

Замовлення виконуються по черзі напливу.

КНИЖКИ,

ЯКІ ПОВИННІ БУТИ В КОЖНОГО
УКРАЇНЦЯ:

ІВАНИЦЬКИЙ І ШУМЛЯНСЬКИЙ. Російсько-український словник, у двох частинах, всі необхідні слова 11 злотих.

О. ОЛЕСЬ. Поезії з рр. 1903 — 1923. Вид. Лаврова. 1923 р. 2 зл. 50 гр.

Д-р Є. ЛУКАСЕВИЧ. Як доглядати діток-невляток. З ілюстраціями. 1 злот.

Д-р В. ЛМИТРИЮК. Як лікувати рани. Порадник по хірургії: антисептика, асептика, перевязки. Вид. „Нашого Світу“. Ця книжка повинна бути в кожній людщині. Рекомендується Книгарням і Просвітам 35 гр.

В. ОСТРОВСЬКИЙ. Холмські оповідання. Боротьба на тлі релігійно-національному 90 гр.

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ. Альбом послів і сенаторів. 85 гр.

Замовляти в Адміністрації „Нашого Світу“.

Варшава, Дługa 50.

Висилається за готівку й за післяплатою.

Адміністрація „Нашого Світу“

просить:

1) пп. Передплатників заздалегідь вислати передплату на червень місяць і надіслати адреси своїх знайомих, яким вишлемо пробні числа „Н. Св.“.

2) Книгарні і Кіоски — надіслати гроші за продані останні числа;

3) Просвіти — розповсюдити „Наш Світ“ серед своїх членів;

4) Фірми — вирівняти рахунки за оголошення;

5) Тих, що ще не вислали передплати за травень, — негайно вислати.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ

МІСЯЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ ПЛАСТОВОЇ МОЛОДІ ДЛЯ ЛІТЕРАТУРИ, НАУКИ І ЗАБАВИ.

Виходить раз на місяць.

Ціна числа 1 зл.

АДРЕСА: Іван Чепига, проф гімн. Станиславів, Липова 76.

З причини браку грошей в обігу взагалі „Наш Світ“, як і інші видавництва, переживає тяжку фінансову кризу

Просимо: 1) пп. Передплатників, які не внесли передплати за травень, внести негайно. 2) Книгарні — надіслати гроші за продані примірники, 3) Торговельні й промислові фірми вирівняти рахунки за оголошення, 4) Всіх взагалі Українців підтримати „Наш Світ“ передплатою й розповсюдженням.

Ч. 9.

Варшава, 9 червня 1924 р.

Ч. 9.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

Останнє слово.

Кавка з життя островів Полінезії.

I.

А схилах гір розцвівся букет молодих, струнких, опалених сонцем тіл. Були це юнаки племені Укр. Прийшли вони сюди з своєї рідної країни, давно забутої богами, Прийшли в гори до великого пророка свого племені, який тут, серед суворих, мертвих скель, ховався від людської несправедливості, облуди й жорстокості.

— Пророче! — кликали юнаки, — почув нас, і вийди до нас, і дай нам порадоньку. Благаємо тебе, отче, не будь глухий до наших страждань.

Не забарився великий пророк племені Укр. Вийшов з печери, сивий, як туман у гірських проваллях, і спитався:

— Чого хочете від мене, сини племені Укр?

— Прийшли чужі люде, — сказали юнаки, — полонили нашу землю, позбавили нас прав господарів, а майно наше забрали собі. Дай нам свою мудру пораду, що робити нам.

Глянув сивий своїми глибокими, як морська безодня Паціфіку, очима на стрункі тіла та на залізні м'язи юнаків. Глянув ще раз, відвернувся й шез у скелях.

Через хвилину знову вийшов із печери гір, подав юнакам блискучий меч і мовчки відійшов.

Узяли юнаки священний меч з тремтінням і радістю і, як талісман, як символ волі, понесли в рідну країну.

II.

— Пророче! — кликали білі, як верхівля гір, посланці племені Укр. — Вийди до нас і дай нам свою мудру порадоньку.

Трохи забарився пророк. А коли вийшов з печери й глянув на посланців, суворо спитався:

— А деж мій меч? де юнаки, яким я дав його?

Як тирса степова, схирилися голови посланців і, як тирса степова раннім ранком, заблискали їх рісниці краплинками-росою.

— Спочивають юнаки племені Укр, втомлені твоїм мечем, у лоні рідної землі, або розвіють жалі свої по холодних чужих країнах. Чужинці ж панують, бенкетують, усіх людських прав нас позбавляють... Дай, великий пророче, порадоньку, що нам робити?

Сумно глянув сивий дідусь-пророк на сумні ж обличчя посланців. Здрігнулася рука. Одна мить — і розрізав собі груди, вийняв серце, залите кровю й сльозами, й подав посланцям, а сам, як темна хмара в негоду, мовчки відійшов за чорні скелі.

Взяли посланці тремтуче серце пророка й принесли до свого племені Укр. Зібралася старшина племені, порадила й звернулася до чужинців:

— Подивіться: ми такі ж люде, як і ви. В нас таке ж саме серце, як і в вас. Ми так само кохаємо свою країну, свій народ, свої поля, річки, гори, як і ви. Не мучте нас, не вбивайте нашого серця кривдою й лихом. Ми хочемо жити, жити!.. Як і ви...

III.

— Пророче! — лунали між мертвими скелями голоси лірників, кобзарів, співців народніх племені Укр. — Вийди до нас, дай нам свою святу порадонокку.

Довго не виходив пророк. Захмарилося небо над білими верхівлями гір. Мовчали темні скелі, як могили в степах. Лише зрідка стогнали на них зелені діброви, стогнали й сумно, сумно співали відвічну пісню туги й жалю племені Укр.

Вийшов нарешті пророк із чорної печери. Згорблений, пригнічений. Обвів посланців сумним зором, і довгі сиві брови його, як вечірні тумани, насунулися на споловілі очі.

— Де моє серце? де моє серце? — зойкнув пророк з великим болем.

— Серце твоє, — ледве вимовили лірники, кобзарі, співці народні, — й твоє й наше серце чужинці пошматували, втоптали в болото... А мудреців наших пов'язали... Що робити нам?

Як гірські струмки, потекли з-під сивих вій бриліантові краплинки. Вирівав старий собі язика пророчого, подав його посланцям, а сам, ледве тримаючися на ногах, відійшов у печери.

З благоговінням узяли посланці пророчий язик і принесли своєму племені Укр.

Залунали гарячі слова про правду, справедливість, людяність... Задзвонили небесні пісні поневоленого племені. Як роса в ранкових проміннях сонця, заграли у звуках самоцвіти поезії...

IV.

— Пророче! — як стогін чайок степових, лунало серед холодних скель.

То кликали не юнаки з струнком, опаленим сонцем тілом; не сиві, як туман гірського провалля дідусі; не натхненні лірники, кобзарі, співці народні, — то благали в розпуці жінки:

— Пророче, почуй нас, і вийди до нас, і дай нам свою святу порадонокку.

Не відповідали — мовчанням скуті скелі. Мороком ночі вкрилися темні схили гір. Пророк не виходив.

— Пророче! — благали невтомні жінки, — змилюйся над своїм нещасливим племенем. Твій пророчий язик зневажено. Твої пісні заглушають гоміном проклять. Твою поезію сковують у наших устах.

Жінки заплакали, як осіннє небо, рясними безмежними сльозами.

— Ми все зносили, але більше не можемо: наших дітей хочуть вкрасти в нас, замінити твій язик своїм язиком, твоє ніжне серце—своїм серцем жорстоким, твої живі пісні—своїми мертвими піснями, твою святу поезію любови й братерства — своєю поезією гвалту й жорстокости. Вбивають у душі дітей наших твої святі заповіти, випалюють у ній пам'ять про батьків і про нас, матерів. Хочуть вбити дітей наших, усе племя наше!.. Допоможи нам, дай порадонокку, що робити, як вратувати наших діток!

Упали навколішки. Благання їх б'ють у скелі, як морські хвилі у беріг, розсипаючися мільярдами сліз. Аж стогнуть гори довкола.

Не вийшов великий пророк. Не має сили глянути в очі нещасливих жінок.

Лише з далекої печери, як голос Бога з гори Сінай, загремів його грізний голос старечий:

— Щоб врятувати дітей ваших і все племя ваше є лише один засіб.

Страшний... жадливий засіб, про який я ще ніколи... нікому... не казав...

Затремтів голос пророчий і, як струна, ввірвався.

— Пророче, — впали жінки ничком ридаючи, — скажи, дай нам цей засіб.

Вагався пророк, боровся сам із собою, але нарешті з болем промовив:

— Коли всі інші засоби не допомагають, навчіть дітей ваших... ненавидити!

Сказав пророк ці страшні слова й впав на землю, й посипав свою голову попільом, і в муках благав богів своїх:

— Вибачте мені... я муов сказати... це останнє слово.

Львів. Фотогр. знімок з аеропляну.

ФРИДЕРИК ГЕРЗТАЕКЕР.

На затопленому кораблі.

Переклад М. П.

— Еге, правду сказав ти, приятелю, що гнітить моє серце той день, і гадаю, що не бракує до цього причин. Оповідання моє коротке; тому, щоб заспокоїти вашу цікавість, нехай ще раз примарний образ тих жахливих хвилин перейде перед очима моєї душі. Врешті, час, цей великий лікар всіляких ран, уже трохи стер жахливість цих спогадів, і тому слова мої не матимуть уже належної сили, бо інакше—волосся ваше стануло б на голові від жаху“.

— До біса! — гукнув стерник двохпарусника, з зацікавленням поглядаючи на бліде обличчя мусульманина. — Балакаєш, не наче б упирам у вічі зазираю.

— Упирам? — вигукнув Бен Алі, дико на нього зиркнувши, — але ж послушайте, послушайте, а потім і сидіть.

— Прибув був я тоді, — почав Бен Алі своє оповідання, — якраз на Яву, як співласник маленького кораблика, що купив, уже не новий, мій спільник з Батавії. Налетів на нас тайфун і наш корабель потерпів тяжку аварію; багато мусили ми заплатити за навернення його до стану, в якому міг би він знову вийти в море. Тоді дійшла до моїх вух вістка про якийсь затоплений корабель, який ніби-то мав на своїй палубі величезні скарби, й що англійський президент у Кантоні призначив велику нагороду тому, кому пощастить добути з затопленого корабля те золотого й срібла, що в ньому знаходилися. Я з дитячого віку дуже добре плавав й не раз на жарт добував з великої глибини кинуті на морське дно різні річі. Тому спокушала мене нагорода. Отже з'явився я, і через те, що корабель лежав ніби-то в відносно плиткій воді, був переконаний, що досягну мети. Англійська барка, всім чудово забезпечена, відвезла мене на місце катастрофи, де могли ми бачити маштову жердь, що стирчала над водою. Був дивний безвітряний день, один з тих, які трапляються межі обидвома мусонами, а море було таке чисте, що можна було докладно бачити корабель, який лежав на дні моря. Між иншим англійці привезли з собою дзвін, у якому мали спустити мене на палубу затопленого корабля й до котрого мав я вертатися, щоб набрати повітря. З палуби, правда, повинен був я вже сам знайти собі дорогу до каюти, й хоча я після докладного опису, виразно уявляв собі, де маю шукати золота, однак вповзання до залитої водою й напевне темної каюти було дуже небезпешним і зловіщим підприємством. Як-що забракло б мені повітря й не міг би я досить швидко вийти назад, то загинув би. Крім цього, з гори мені було сказано, що всередині можуть бути трупи людей, і тому попереджено мене, щоб я не жахався, коли надібаю їх під водою. Міцний ланцуг, який я мав забрати з собою, привязано мені до спеціального мотузка, щоб можна його негайно витягти, як тільки наповню його.

Сміливо спустився я, обтяжений великим баястом, у глибіню, бо золото є чудовим магнітом, що тягне людей у безодні морей, веде їх через моря й пустелі. До того часу я не знав, що в погоні за ним можна навіть зійти в могилу.

— В могилу? — повторив Болярд.

— Слушайте далі, — оповідав араб тихо, майже

пошепки. — У дзвоні легко спущено мене на палубу, зараз коло входу до каюти. Вже тут заступив мені дорогу якийсь труп, що був зачеплений за щось одягом й, втративши трохи ваги, в наслідок роздуття, плавав собі біля східців. Переміг я жах, що охотив мене, схопив я його і відчепив, і враз труп, звільнений від дотеперішнього положення, як корок, вистрілював у гору на поверхню. Не глянув я на нього й чимшвидче почав сходити вниз по широких, але дуже глибоких сходах, щоб якнайкраще використати ту коротеньку хвилину, яка була в моєму розпорядженні.

З великими труднощами відчинив я внизу двері, які ставили опір під натиском води, що наповнювала каюту. — І станув як скам'янілий, коли зір мій пробив сумний морок, що оточув мене. Острах стиснув мені горло, той острах, що кривив до мене своє потвірне обличчя з кожного кутка, зо стелі, з підлоги, від вікон і з-під столу.

Араб замовк на хвилину й закрив обличчя руками, неначе б хотів стримати швидкий біг спогадів, які знову заморозили кров у його жижках. Нарешті підвів голову, одним духом випив шклянку вина, що стояло перед ним, і поволі оповідав далі:

— Я побачив щось жахливе, Вся каюта роїлася трупами, які зарухав і оживив струмик води, викликаний відчиненням дверей. Біля мене під столом лежав труп жінки, який був туди віпхнутий натиском води; жінка, неначе б шукаючи ратунку, підіймала до мене голову й вдивлялася в мене відчиненими мертвими очима. Інші, втопленники, які в передсмертній агонії схопилися за прикріплені до підлоги крісла, не розчинили пальців і по смерті і творили примарні групи. Але найжахливіший привид повис надо мною, віднесений й припертий водою до стелі. Жінка, що пригортала й по смерті свою дитину, та два чоловіки, один у мундурі, другий у легкому індійському вбранні, гоїдалися майже під самим дахом каюти зо звішеними головами, з опущеними руками й ногами, за виключенням одної тої руки, якою жінка пригортала дитину; ці привиди, розгойдані тепер водою, кивали до мене головами, витріщуючи із спухлих облич шкляні, мутні очі. Більш уже я нічого не бачив — почав втрачувати притомність... знаю лише те, що останнім зусиллям свідомости, силою розпуки видерся я назад через двері, потім—угору по східцях, а потім кількома інстинктивними рухами вернувся на поверхню моря, на світло й повітря...

Напівзомлілою витягли мене на човен, і люде, що витягли, вважали мене в перші хвилини за втопленника. Прошло багато часу, поки нарешті я зміг ще раз пірнути в глибіню, до цього страшного підводного товариства.

У другий раз я вже знав, що мене там унизу чекає, й коли знову загойдалися надо мною ці спуглі мертві тіла, я лише відвернув із тремтінням жаху голову й почав шукати золота. Перш за все я був змушений розбити скриню, що стояла в головній каюті. Приладдя я мав з собою, але не міг залишатися під водою без повітря стільки часу, скільки на це було потрібно, й тому знову повернувся до дзвону. Сім раз я таким чином вертався до каюти й врешті

наповнив я ланьтухи, прикріплені до тонких міцних мотузків, які на мій сигнал витягнуто до човна. Таким робом, затоплені скарби знову опинилися на поверхні моря.

Вийшовши з води, відпочивши пару годин і трохи попоївши, спустився я восьмий раз, щоб добути з бюрка капітана замкнену там значно більшу суму в еспанських долярах. Перш за все ввійшов я знову до головної каюти, цілком уже призвичаєний до страшних примарних привидів.

Щоб очистити собі дорогу, мусів я відставити крісло, що стояло між канапою й дверима каюти капітана. Зробив я це швидко, не оглядаючись, але враз жінка, що лежала на канапі, сукня якої мабуть була зачеплена за це крісло, підвела вгору обидві руки. Переляканий на смерть, повернувся я до неї, а вона вся підвелася й полинула до мене з тупо випученими на мене очима й з простягненими до мене руками, неначе б хотіла схопити мене й пригорнути до себе.

Цього вже було забагато для людських нервів. Кров у мені враз уся відлила до серця, й я, випустивши з рук баяст, кинувся до дверей. Але ставши легше, після кинення баясту, я був підхоплений водою і піднесений до стелі, поміж скупчених там трупів, — куди не витягав я руки — всюди попадалися мені мертві спухлі тіла, які оберталися обличчям до мене й неначе хотіли схопити мене. При цьому відчував я, що виганяю решту повітря, очима уявління бачив уже свою загибель, бачив себе вже мертвим серед цієї жахливої компанії небіжчиків, як товариша цієї громади трупів... І лише розпука, яка оволоділа мною, напружила раптом мої нерви так, що шаленим зусиллям пірнув я вниз до підлоги й встиг, уже напівпритомний, добігти до дверей... Я врятувався, але не було вже потім на землі ні сили ні скарбів, які б могли мене спокусити ще раз пірнути в той страшний корабель і добути решту скарбів, які на ньому находилися.

КЛИМ ПОЛІЩУК.

Мельодія Сатира.

Ах, розкрийся серцем повно
І отруту пий! —
Грає в грудях молитовно:
— Розпростерто жий!..

Як не жити співом, гуком?! —
Всі-ж кровлі раби.
Грають, грають міднозвучком
В болотах жаби...

Нахилися до рослини
В затишку могил
І відчуєш заклик дивний
Несмертельних сил...

Львів, 1924 р. 14 березня.

Сатир і німфа.

АНТІН ПАВЛЮК.

З циклю „ЯСНЕ ЛІТО“.

Вітер.

Біжать берези, верби,
Жита, корчі та трави...
Ох, вітер, вітер буйний,
Життя моє ласкаве!

Біжить ось небом хмарка,
Течуть, течуть глибини...
І серце, очі смочче
Далекий обрій синій...

Ох синій, синій! — Нині
В ранковій заграви
Зростав у безмір біль останній, —
Життя моє ласкаве.

Санаторій Плеш, 1924.

СТ. СІРОПОЛКО.

Школа та громадянство.

ДАЄТЬСЯ, вже ні в кого не виникає сумніву в правдивості того твердження, що школа, як соціальне явище, є витвором відповідного громадського устрою, що, — як висловився ще в пятидесятих роках минулого століття наш земляк, славнозвісний хірург і педагог М. Пирогів, — „школа й життя є одне не-

розрівне ціле“.

І дійсно, кожний здвиг соціального життя потягає за собою рішучу зміну в устрою системи виховання, бо громадянство завше домагається пристосувати нове покоління до того громадського становища, яке готується новому поколінню ходом історичного життя. Досить нагадати, напр., той факт, що в момент великої французької революції 1848 р. встановлюється у Франції не тільки загальне виборче право, але й одночасно закон про загальне обов'язкове навчання.

Не диво, що й тепер, в час ґрунтовної зміни громадського устрою, що сталося майже у всіх державах континентальної Європи в зв'язку з всесвітньою війною та революцією, школа теж переживає радикальну реформу в своєму устрою, програмах та методах навчання. В той час, як розробка програмів і методів є діло фахових сил і урядових установ, які відають справу народньої освіти, вироблення нового устрою школи є ділом самого народу, всього громадянства, — це є його право й обов'язок.

Тому-то встановлення системи виховання в конституційних державах переводиться законодавчими органами — парламентами, а головні принципи народньої освіти навіть знаходять собі місце в основних державних законах. Так, в основних законах багатьох держав знаходимо визнання волі виховання поруч з визнанням волі слова, думки, сумління й т. п.

Що народу мусить належати зверхне право рішати долю народньої школи, є це не тільки наслідок боротьби за політичні права народу, але й визнання правдивості педагогічної думки, що школа мусить відповідати потребам народу. Так, в б. Росії, коли ще й не пахло конституцією, відомий педагог К. Ушинський, між иншим, писав: „Наше переконання що-до народньої школи полягає в тому, щоб перш за все віддати це діло самому народові і щоб як адміністрація, так і вищі верстви громадянства залишили за собою право сприяти цьому ділові тільки переконанням, роз'ясненням, прикладом і, нарешті, матеріальною та духовою допомогою, але ні в якому разі не примусом, заборонаю, регламентацією і тому подібними засобами... Як що ми усвідомили собі наглу потребу підняти рівень народньої освіти і в той же час усвідомили, що це може бути зроблено тільки зусиллям і заходами самого народу, то ми, розуміється, відкинувши всяке самолюбство, будемо дбати про те, щоб народня школа, що утворюється самим народом,

росла й розвивалася без перешкод, хоча б заслуга цього розвитку цілком належала самому народові, а не адміністраційним засобам“.

Воля виховання забезпечує право на існування приватної школи поруч з державною, бо виховання, яке не має в своїй основі волі, не може досягнути великих наслідків: в цьому разі може утворитись лише штучна, нездорова культура, але нормального поступу, що охоплює всі галузі людського життя, там бути не може. Більш того, без волі виховання всі інші волі духа — воля слова, друку, сумління — не можуть існувати, як що дух не є вільний в своєму розвитку, а, навпаки, обмежений в виборі потрібних для того засобів. Найбільш вільною, а в той же час справжньою — конституційною державою є Англія, яка дає широкий простір приватній ініціативі в справі народньої освіти.

Ще в своєму справозданні за 1908 рік англійське міністерство нар. освіти висловило своє відношення що-до приватної ініціативи. „Ми самі дбаємо про те, щоб не позбавляти енергії місцевої та особистої ініціативи, і даємо вказівки місцевим владам, щоб вони самі або особи, що ними упованені, зрозуміли, оскільки злі наслідки можуть виникнути в тому разі, коли вони почнуть вмішуватись в життя шкіл“...

Розуміється, воля виховання не може бути абсолютною, себ-то необмеженою, — держава мусить стежити за тим, щоб виховання ні в якому разі не попадало в руки тих осіб, що не мають до того відповідних знань і моральної якості. Але далі цього не можуть йти вимоги в справі приватного навчання, себ-то не можна вимагати, щоб, напр., приватна школа вживала лише ті методи або ті шкільні підручники, які для того буде вказано державою, бо це стоятиме на перешкоді розвитку нових шляхів в навчанні та вихованні молодого покоління. Нема сумніву, що без цієї волі шукання нових методів і засобів в освітній справі не було б ні Пестолоцці, ні Фребеля, відомих видатних основоположників педагогічної науки.

Це добре розуміє англійське міністерство нар. освіти, яке не бере на себе пропонувати школам яких-будь нормальних чи бажаних курсів середньої школи, залишаючи це їхній ініціативі. Даючи школам волю самоозначення, міністерство пропонує їм свою матеріальну допомогу і тільки в тому разі, коли допомога ця приймається, міністерство настоює на виконанні де-яких умов духового, а особливо фізичного виховання дітей.

Визнання волі виховання та права народу в означенні устрою школи покладає на громадянство обов'язок присвячувати всі свої сили — як духові, так і матеріальні — справі народньої освіти та відстоювати цю волю й право всіма засобами, пам'ятаючи, що поступ людкості взагалі залежить від тих цегломок, які одержує дух в боротьбі з тими силами, що стоять на перешкоді вільного його розвитку.

Посол М. ЧУЧМАЙ.

Розвиток і об'єднання української кооперації.

(Закінчення).

Продукти сільсько-господарчі стяють в ціні на 40—50% нижче довоєнного часу, а в відношенні до фабричної продукції їх цілковито обезцінено, наприклад до війни пара чобіт селянинові коштувала 5—6 пудів жита, а тепер коштує до 35 пудів; аршин корту коштував 30 фунтів жита, а тепер до 2½ пудів; плуг звичайний рівнявся 8—10 пудам жита, а тепер 50—60 пудам.

Селянство під податковим тягарем безсильно реагувати і боротися з експлуатацією його праці; ця праця цілком монополізована спекулянтами.

Теперішні органи самоврядування, крім негативного впливу через великі гминні податки, не відіграють в життю сільського господарства жадної позитивної ролі, й тому кооперація наша повинна в значній мірі замінити собою бувші органи земства.

При нинішній економічній і політичній кон'юктурі наша кооперація повинна відіграти ролю культуртрегера і санатора економічного положення сільського господарства.

В цьому відношенні перед нашою кооперацією стоять основні завдання: підняття сільсько-господарчої продукції через грошовий і товаровий кредит, організація прокатних станцій і случних пунктів, відбудова знищених війною і останніми подіями сільсько-господарчих будинків.

Через широкі кредити селянство матиме змогу видерти свою працю з експлуатації спекулянтів, дати сільському господареві можливість диктувати свою волю на ринкові.

Коли раніш, при несталому курсі валюти в Польщі, неможливо було провадити кредитові операції, та й сільський господар не дуже в них був зацікавлений, бо податкова система була легша й продукти його стосунково оцінювались вище, то тепер кредитова система була б найбільшим регулятором в економічному життю сільського господарства.

З огляду на це тепер з'являється найбільш актуальним в кооперативному житті питання про утворення фінансових установ в роді сільсько-господарських кас дрібного кредиту, поновлення райфазеновських звичайних кредитових товариств, до яких наше селянство звикло. Далі наша кооперація повинна стати посередником межі продуцентами сільсько-господарчим і індустрічним.

Відповідно до цих економічних постулатів сільського господарства українська кооперація в Польщі повинна перебудуватися.

При абсолютно мізерному матеріальному стані наших кооперативних установ, при малих інтелектуальних силах і взагалі при теперішній економічно-політичній ситуації нашого українського народу принцип кооперативної спеціалізації в нашій кооперації повинен бути відкинутий.

Пануючим типом кооперативу, який буде опріділяти напрямок і тенденції кооперативного руху, має

бути універсальний кооператив сільсько-господарського типу.

Завданням універсального сільсько-господарського кооперативу буде організація і налагодження звязку сільсько-господарчого продуцента з широким ринком над головами цілої низки посередників.

У звязку з цим широка організація збуту с.-господарських продуктів і постачання річей, необхідних як для господарського, так і особистого споживання селянина.

Міський кооператив повинен бути не з стислими функціями розподілення, а організатором продукції; таким чином міський кооператив і був би найближчим ринком збуту сільсько-господарчих продуктів.

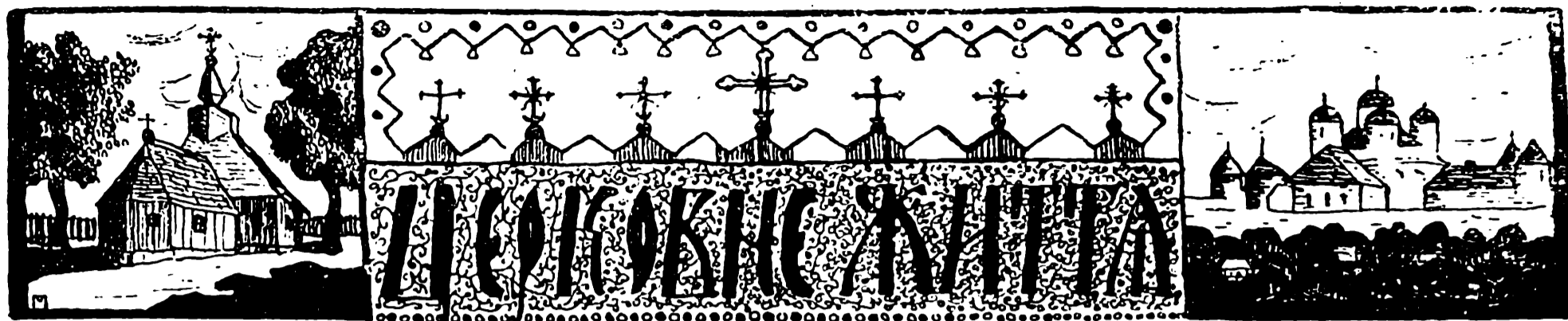
Виходячи з вищезазначених міркувань, на мою думку, нашу кооперацію потрібно поставити при нинішніх обставинах в слідуючі конкретні форми: існуючі споживчі товариства з їх центральними на Волині, Холмщині, Поліссю та Підляшшу повинні негайно прийняти тип універсального кооперативу й об'єднатися в єдиний центральний Союз Кооперативів з осідком в м. Рівному.

Такий Союз Союзів повинен мати характер центру репрезентаційного, торговельного й адміністративно-організаційного. Цей кооперативний центр по цей бік Сохальського кордону мусить існувати в силу територіяльного положення, но повинен іти до об'єднання з майбутнім торговельним центром — львівським. „Краєвий Господарчий Союз Сільських Спілок — Сільський Господар“.

При центральному Союзі негайно повинно бути відчинено фінансовий відділ з позичково-ощадними функціями для урухомлення фінансової кооперації. Для цього необхідно відповідним чином пристосувати статут центрального Союзу. Цей відділ був би містком до переходу на ґрунт творення великого фінансового центру кооперативного, який мав би бути кооперативним „сільсько-господарчим банком“.

Для зреалізування програму перебудови кооперативного Українського життя на українській території в Польщі утворити Начальну Господарчо-Економічну Раду з правом репрезентаційним. Рада та має складатися з представників кооперативних організацій II ступня по одному від Правління та Надзорчої Ради. Раді надається право кооптації до свого складу фаховців і досвідчених осіб з правом дорадчого голосу. Рада має виділяти своє представництво до Порозумівачого Комітету у Львові, який утворився по ухвалі Кооперативної Наряди у Львові 29 вересня 1923 року.

Українській кооперації необхідно мати своє уповноважене представництво в Варшаві, мандат якому видасть Начальна Господарчо-Економічна Рада.

В хвилях життя.

(Огляд подій).

ЦИМИ днями ми одержали листи від одного з наших поважаних передплатників Евг. Л-цького, на думку якого „Наш Світ“ є занадто православним. „Коли ми порушуємо це питання на сторінках „Нашого Світу“, то лише через те, що, по-перше, пильно прислуховуємося до голосу наших читачів, а, по-друге, що відчуваємо страшну небезпеку для українського народу від можливого релігійного тертя, яке було б для нас прокляттям і загибеллю.

Хвалити Бога, до сьогоднішнього дня релігійної ворожнечі між нами, українцями Галичини, Волині, Холмщини, Полісся й Підляша, не було. А ця ворожнеча ворогам нашого народу дуже потрібна, й вони б дорого заплатили тому, хто б її посіяв. Кожному освідченому українцеві відомо, що введена заходами й коштами р.-католиків унія в 1596 році мала на меті якраз оцей розбрат українського народу, поділ його на два світи—православний і греко-католицький, — з метою легшого олатинення й ополячення його. Надії виправдалися в невеличкій мірі: українці Галичини зробили з унії свою національну релігію, називаючи її тепер українсько-католицькою. І чудово. Галичина з цього боку, значить, у певній мірі забезпечена. Гірше було з старим українським православ'ям, яке Москва замінила своїм, московським, і яке досі не може вийти на національний шлях, перебуваючи в руках єпископів російського походження. Українська православна церква на Великій Україні не визнається патріархатом, атакується з боку місцевих, ворожих до українського руху чинників і ледве підтримує своє існування. В кращих умовах є православна українська церква в Америці, де вона не залежить від московських імперіялістів і денационалізаторів у мітрах.

Але, на жаль, як раз там, у вільній Америці, почалася страшна ворожнеча між українцями на релігійному тлі, ведучи до розбрату й на ґрунті культурно-національному. З цього приводу в „Канадійському Фармері“ з дня 8 травня ц. р. пише д-дій Ів. Рій:

„Боротьба за церковну справу між українцями в Канаді стає чим раз горючіша. Дійшло до того, що в органах ворожих таборів церковних тільки й пишеться, що напади на ворожі по релігії особи. Я отже скажу, що така боротьба до нічого доброго нас не доведе. Нам українцям не треба крутити голови релігійними роздорями, бо се лише роз'єднує нас і відвертає від роботи на чисто національно-культурнім полі. Нам церква одна чи друга не багато допоможе, бо вже бачимо на власні очі, як прим., католики-поляки знущуються над католиками українцями в Галичині, і як православні москалі знущуються над православними українцями на Україні. Наша сила не в церкві, а в національній єдності. Ідм за голосом національного почуття, робім після національної совісти, а певно виборемо собі волю і станемо одним з найсильніших народів в Європі“.

Голос тверезий і дуже на часі; до нього повинні б прислухатися українці Європи.

Що ж до „Нашого Світу“, то він не є ні православним ні українсько-католицьким і відношення його до церковних справ цілком інше. Ми релігійні культу зачисляємо до явищ культури й цікавимося церковною справою остільки, оскільки вона є зв'язана з нашим культурно-національним життям, не покладаючи жадної різниці між православ'ям і українсько-католицтвом. Ми б бажали тільки, щоб і те й друге ісповідання було дійсно українським, тоб-то, щоб вони були вартовими баштами нашого національного духа й нашої культури, двома відділами одного й того ж народного війська, що мають окремі статути й ідуть під різними прапорами, але яким не вільно між собою воювати. Не тільки українці-миряне, але й священники різних ісповідань повинні перш за все пам'ятати, що вони брати, сини одної матері, діти одного народу; нарешті, чи не час уже людям взагалі відцуратися того „злого духа нетолеранції“, фанатизму й ненависти, якого вигнано вже з науки, з мистецтва, навіть — з життя буденного й який ще так міцно сидить... і де — в церквах христових!! Християнський схід був завжди більш толерантним, про що свідчать численні секти; захід, що перейняв від поганського Риму жорстокість і злобу до людей інших поглядів, віри, крові (Картаген), — ввів у життя інквізицію, палення на багаттях, варення в окропі й т. ин. Цей вплив жорстокого старого Риму розклав душу наших сусідів і є причиною й поясненням релігійної нетолеранції на наших землях. Отже, ми повинні вживати всіх зусиль, щоб не впустити в нашу душу цього злого духа ненависти й ворожнечі.

Як уніяється, так і православна церква є, як сказано вище, добутками нашої культури й вартовими баштами нашої народності. І тому православні й уніяти мусять взаємно співчувати одні одним у тяжку годину насиль і переслідувань. Байдушність була б злочином і національною зрадою.

А замах як на ту, так і на другу церкву продовжується — на Волині, Холмщині й Поліссі в вигляді захоплення церков, в Галичині тим часом—у формі целібату; ці обидва явища виходять з одного джерела й прямують до одної мети.

* * *

Сталося те, що муіло статися: митроп. Діонізій виступив з протестом проти захоплення церков за допомогою поліції та війська, але — дарма. На його протест ніхто не звернув уваги, й інакше не могло бути: рахуються в життю лише з сильними, а митроп. Діонізій зробив усе, щоб цілковито себе збезсилити й зробив це за допомогою й під керівництвом тим самим, що тепер з ним не рахуються. Пригадаємо: виборча листа № 20 відштовхнула народ

і інтелігенцію; звільнення священників українців і призначення москалів — поклато провалля між священнослужителями й архієреями з одного боку, і між народом і місцевим духовенством не українського походження — з другого боку; видавання духовної літератури російською мовою, противлення українізації церкви, усунування чи не оборона української мови казань — накинуло тінь русифікації; зволікання справи собору й вирішення всіх справ згори — обвинувачення в „угодовости“, а відомий папірець про те, що посли не мають права торкатися церковних справ — в активній боротьбі з українським народом. За все це „Наше Життя“ проголосило всенародне „анафема“. Цілком ясно, що ті, що силоміць захоплюють церкви, не вважають потрібним рахуватися з людиною, яка не може спертися ні на народ, ні на інтелігенцію, ні на духовенство, ні на парламентарну репрезентацію, взагалі ні на кого.

Чи розуміє митр. Діонізій, куди зайшов?

На цьому пункті спинитись неможливо: або вперед, до цілковитого знищення православ'я й укра-

їнської народности, або назад — до джерела сили, до церкви—народу. Але щоб спокотувати такі тяжкі політичні гріхи, треба бути готовим на все, до мучеництва включно. Чи готовий до цього митр. Діонізій? Третього виходу немає.

* * *

В Галичині знову загострілася справа целібату священників. Значна частина духовенства проти целібату, бачучи в ньому замах на традиції й волю українського народу. Д-р Кармош виступив у релігійному журналі „Нива“ з різкою статтею, в якій припускає можливість гасла „Los von Rom“. Д-р же Я. Левицький у „Ділі“ закликає до спокійного обмірковування цього питання, побоюючись, що це „як-раз вода на млин наших друзів“. Церковна „політика“ станіславського єпископа, прихильника целібату, вже дає наслідки. Як подає „Правосл. Вістник“ у Канаді, священник із Станіславської єпархії о. Дмитро Сенета ввійшов у склад православного духовенства Канади й одержує посаду в Едмонті.

Відкритий лист до польських письменників.

ВСІХ народів, а з'окрема й особливо в народів слов'янських, письменники й поети „з ласки Божої“ завжди були для своїх земляків пророками, народньою совістю.

Коли народ вів боротьбу за високі ідеали людскости, вони склали йому хвалебні гимни, коли він підупадав — його підтримували, а коли сховався з дороги чести, справедливости й людяности, вони, як вища народня совість, підіймали гостро свій голос обурення, карнали своїх братів своїм могутнім словом, кликали схаменутись і повернути на шлях правди й істини.

Свідомість цієї великої ролі, цього великого поклику письменників і поетів і змусила мене виступити з цим відкритим листом до Вас, представники польського красномовного письменства.

Виступити з апелем на ті кривди, які заподіюють ваші брати по крові нашій культурі, на той братовбивчий меч денационалізації, який піднято над нашою головою.

Ми на протязі чотирьох років десятки раз апелювали до тих урядів, що один одного змінювали, — нас не слухали. Ми, через наших послів і сенаторів апелюємо до вищих законодавчих установ, — і тут нас не слухають. Залишається апелювати до Бога й до тих, що повинні бути голосом Його — до письменників, до совісти народньої.

До Вас і звертаюся.

Невже Ви не бачите, що робиться на нашій землі від імені й під прапором польського народу? Невже Ви не чуєте плачу, стогонів, молитов і проклять українського народу? Невже Ви не відчуваєте тої несправедливости, яка керує рукою тих, що живцем виривають паростки й коріння нашої культури? Невже Ви, совість народня, не обурюєтесь легалізованим винародовленням нас?

Ні. Цього не може бути. Знаю й переконаний, що Ви, виховані на творах Міцкевича й Словацького, повних святих скарг на народніх гнобителів, не можете не бачити розпочатого проти нас хрестового

походу, не можете в своїй художній уяві не малювати собі всіх мук наших батьків, матерів і дітей, не можете не розуміти ганебности братовбивства.

Не можете, бо перед Вашими очима живі, дійсні картини жаху й неслави.

Ось нечуваній в історії Європи приклад захоплення без закону, без суда, без найменших правних підстав, за поміччу зброї й при розливі крові півтори сотні українських церков і монастирів з їх землями, будинками й іншою власністю. А закривання й захоплення наших шкіл, гальмування культурного розвитку, переслідування нашого рідного слова усного й друкованого?

А масові арешти безневинних українських громадян за одно ім'я „українець“, за календар, за книжку, за аркуш газети?

А насильне вихрещування наших маленьких сиріт у притулках?

А те, що робить на наших землях р.-католицьке духовенство й для чого навіть не можна знайти назви?

Ви ж все це бачите, чуєте й розумієте

То що ж скуло Ваші уста? Що змушує Вас мовчати? Чому не гримить Ваш грізний голос, не карнає злочинців, не плямує негідного братовбивства? Чому Ви, як совість народня, голосно не осудите того, що ганьбить ваш народ і Вас самих? Чому не зробите хоча б того, що робили колись поодинокі російські письменники, які гостро повставали проти злочинств царського уряду, захищаючи своїм словом національні меншости, до яких належали ви й ми? Чому ж би Вам не зробити хоч того, що робила „народня совість“ ваших і наших гнобителів? Чи може Ви поділяєте думку, що було злочином, коли гнобили й винародовлювали вас, але є святою справою гнобити й вбивати нас?

Ні, я цьому не можу й не хочу вірити.

Але коли Ваш голос у цей жахливий час не пролунає, — повірю й скажу, як повірять і скаже народ мій:

— Вони не є народньою совістю.

В. ОСТРОВСЬКИЙ.

Галерія українського малярства. Зіновій Подушко.

письменників і артистів, які свого часу гуртовалися довкола журналу „Іжак“, заслуговує на близьку увагу маляр Зіновій Подушко, про життя і творчість якого довідуємося з листа його приятеля, маляра П. К.

Зіновій Григорович Подушко походить з села Очеретяної на Харківщині, родився 29 жовтня 1887 року. Прожив свої диточі роки на Катеринославщині, серед степів, біля Дніпра, де батько його мав посаду на залізниці.

Першу науку малювання відбув у київській мистецькій школі, де вчився 4 роки (з 1907 до 1911 рр.). В 1911 році, скінчивши середню школу, дістає „рекомендацію“ (відзнака, як кращий учень тої школи) і переходить до Петрогр. Цесарської Акад. Мистецтв. Там знайдується перші 2 роки в загальній класі, а в 1913 р. переводиться до робітні професора Миколи Дубовського, при чому працює і у відомого баталісти (нашого земляка) Миколи Самокиша.

3. Подушко. „Земля рідна“ (начерк).

З 1914 р. виступає Подушко, як правдивий маляр, ледве не на всіх виставках петроградських, а частинно і московських, при чому на академічних конкурсах одержує він нагороду за нагородою за свої начерки. Кращі з нагороджених праць, мальованих при тому на українські мотиви, згадуємо: „Сум“ — повний лірики і настрою куток рідного степу, „Чумаки“ — темна ніч, кілька чубатих постатів біля багаття. Готується вечера-куліш. Один грає на сопілці. Возів ціла валка, воли; „На Україні“; „Рідний Степ“; „Діди“. Усе — мотиви давно минулих часів. Видно, що мріє і живе він тільки своїм рідним повітрям і краєм. „Дніпро ранком“ — спомини дитинства, як проводив не один ранок з рибалками по тихих плавнях, тай інші...

На так званій „Весняній виставці“, що влаштувалася що року на весні в саях Акад. Мист., в 1915 р. одержав З. Подушко першу премію А. С. Куїнджі за картину „На Дніпрі“. Ту ж саму премію дістає він в році 1916 за картиту „Світає“ — хутір, тільки починає благословлятися на день, чабани виганяють

отари вівців у степ... Важко і трохи зимно, як завше ранком. Зг обрій уже ховається місяченько. Ще трохи — і сонечко засяє... В 1917 р. З. Подушко одер-

3. Подушко. „Березень“. (Річка Луг).

жує третю премію тогож імені. Преміи-нагороди ці затвердили за ним славу маляря-пейсажиста.

Під кінець світової війни одержує артист свою майстерню в Академ. Мистецтв, в якій приступив до дипломової праці „Мої Діди“, зміст якої яскраво національний. Знову життя чумаків. Підчас цієї праці має двох професорів керовників — Дубовського і Самокиша. Один керує пейзажною стороною, другий, яко фаховець-анималист, жанровим змістом. Уже на передодні закінчення цієї праці в лютому 1918 р. умирає головний керовник проф. М. Дубовський. Це вплинуло на артиста в такій мірі сильно, що на якийсь час він закинув роботу зовсім. Щойно згодом прийшов до себе і почав працю під керовництвом проф. Самокиша. Часами заходив до нього і відомий наш маляр, тепер уже небіжчик, Сергій Васильківський,

3. Подушко. Церква в Гвоздеві (пов. Надвірна).

а також і маляр Похитонів. Яко молодший їх колега, Подушко завше уважно прислуховувався до їх вказівок і порад.

...Коли політичні події занадто сколихнули Петроград і не дозволяли на ніяку духову працю, він залишає тимчасово північ, переходить на Україну, а саме на Катеринославщину до батьків, малює ціле

літо шкиці, начерки, этюди олійні і олівцем... І знову марить про від'їзд до „Альма Матері“ — Акад. Мист. Але сталося так, що далі Київа він не дістався. В осени, коли артист приїхав до Київа, то вже не було жадної змоги їхати далі. Залишається у Київі, вступає членом до „Гуртка Діячів Плястичних Мистецтв“. Бере активний уділ в ріжних виставках картин і зачинає працювати для рідного мистецтва. Та не довго... З початку 1919 року разом з урядом УНР. виїздить з батьківщини і до цього часу перебуває за кордоном.

...На чужині З. Подушко теж не залишає малярства, і коли-не-коли дає відомости про себе своїми працями на виставках укр. малярів у Львові. Перший дебют-виступ талановитого артиста наддніпрянця львівська преса прийняла дуже прихильно і тепло,

окресливши його керунок праці, яко рідкого кольориста і надзвичайно сміливого, бравурного майстра-техника.

І дійсно артист в своїх працях ніби не знаходить спокою. Весь час горить, шукає чогось і рветься кудись вперед. Часами трохи наче настане тиша в його працях, але не надовго. Знову вогонь спалахне...

Закінчуючи цей коротенький нарис про маляр-артиста З. Подушко, зазначимо, що з кращих праць, які дав він до цього часу — „Степ“ (шкиць є власністю Акад. Мист. Петрогр., „Осід чумаків“ — Акад. Мист. П-д., „Хмари“ (Данський музей) „Чумаки“ (там же) та чимало менших начерків і шкиців розкидано по руках збирачів Росії і України, а останній час і в Польщі, особливо в Галичині.

В. ПАВЛОВИЧ.

ЖІНОЧИЙ СВІТ.

Роля жінок у національній боротьбі.

Оскільки муштини часто переоцінюють свої сили в національній боротьбі, остільки ми, жінки, часто-густо своїх сил недоцінюємо. Особливо недоцінюємо свого значіння в цій боротьбі, не свідомі своєї великої ролі, своїх обов'язків. Цим я не хочу сказати, що наші жінки-українки нічого не роблять, ні. Робота йде, але в меншому розмірі, ніж того вимагають час і обставини.

Національна боротьба завжди й всюди має дві форми — збройну й мирну. Оскільки в першій головна роля падає на мушину, остільки в другій — на жінку. В даний момент ми перебуваємо в фазі, коли роля жіноцтва — безмежна, а засоби боротьби — нечислимі.

В збройній боротьбі завданням ворога є знищити противника фізично, попросту — вбити його тіло; в мирній боротьбі вбити його духово, знищити його культуру, вгасити його національну свідомість, затмити його духа, зденационалізувати його.

Отже тут і починається велика роля жінки, як дружини, матері, виховательки дітей, сестри, коханої. Роля велика й для ворога цілковито недосяжна. Ми, жінки, не усвідомлюємо собі, що в своїй родині ми користуємося повною екстериторіяльністю, де ніхто не може перешкодити нам навчити дітей наших любити чи ненавидити, а мушинам, що нас кохають, прищепити туж саму любов чи ненависть і в найширшому розмірі. Родина — це є фортеця національного почуття, свідомости культури. Родина — школа борців за рідну культуру. Родина — садок, де квітнуть найкращі квітки національні — любов до рідного слова й до рідної літератури, любов до своєї землі, народу, імени, любов до пісні, до сонця волі.

Чи використовуємо ми ці можливости в найширшій мірі? Чи ми, інтелігентки, освітили світлом своєї свідомости й любови жінок з народу? Чи робимо ми в цьому відношенні стільки, скільки роблять жінки інших народів, жінки тих, що воюють з нами?

Як ні, то чому? Як робимо не все, то ще що й як ми повинні робити?

„Наш Світ“ є одиноким родинним часописом на наших землях. І тому через „Наш Світ“ і звертаюся до наших жінок в надії, що мій голос викличе серед них зацікавлення й обмін думок.

ОЛЕНА.

СОЮЗ УКРАЇНОК.

На надзвичайних загальних зборах «Союзу Українок», які відбулися 8 квітня ц. р. у Львові, до президії обрано: п. сенаторку Олену Левчанівську, п. С. Копровську з Станиславова і п. Базникову з Копичинців.

Статут поширено на 4 воевідства: Львівське, Станиславівське, Тернопільське й Краківське. Новий статут уже затвержено.

Місцевости, які бажають відкрити філії „Союзу Українок“, повинні звернутися до організаційної секції „Союзу Українок“: Львів, вул. Рутівського, 22.

Дуже бажано, щоб „Союз Українок“ поширив свою діяльність також на Холмщину й Волинь

РУХ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА В АМЕРИЦІ.

В Пітзбурзі. 1 травня в Пітзбурзі, відбулося двоє віч. Одно віче скликала „Міжнародна Жіноча Ліга Волі й Миру“. Промовляли жінки рішуче всіх націй, крім українки Надії Суровцевої, яка мала промовляти, але... спізнилася. Жінки домогалися знесення війни, але проголошували, що всі народи на землі повинні мати волю. Промовець-англічанка сказала: „Мир що ми його проповідуємо, не здійсниться ні сьогодні, ні завтра. Колись буде, але коли — сказати неможливо. Але говорити треба, бо мир є потрібний“. На це місцева газета „Народне Слово“ зауважує: „Коли ми будемо чекати на мир... то може й нас не буде“... На вічі були роздані летючки англійською мовою про становище українців у Польщі. Співав український хор.

Друге віче було чисто українське, на якому промовляли Надія Суровцева й д. Драгоманова. Промови були присвячені боротьбі українського народу за свою волю. Д. Драгоманова закликала жіноцтво до єдності.

В Нью-Йорку. Віче було скликане жіночими організаціями: „Жіночою Громадою“, „Жіночою Радою“ й Сестринством св. Ольги ч 1. Збори відчинила д-ка Абрагамовська. Д-ка Лотоцька сказала: „Ми давали гроші на ріжні ціли, тільки не перестали сваритись, а щоб здобути волю, треба перш за все захати міжусобиці“. Д-ка Левін, голова тов. американської культури, пригадувала, як вона перед 25 роками була в Берліні й мала нагоду чути, як карано польок з Познанщини за те, що вчили своїх дітей польської мови. Тепер бачу, що вони, на диво, про це забули й уживають ще сграшніших засобів, щоб винищити українців. Віче ухвалило дуже гарячу й гостру резолюцію, в якій виражено протест проти утисків українців в Польщі й ухвалено звернутися з протестом до уряду Сполучених Держав і Ліги Народів і заснувати фонд імени О. Бесарабової.

ЖІНКА В ЦЕРКВІ.

Пресбітеріяне в Монреалі, в Америці, одногосно ухвалило резолюцію про допущення жінок до всіх церковних становищ.

ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ.

Володимир Самійленко.

В „листі до українських письменників“ (ч. 7—8), кажучи про те, як бідують де-які з них, ми між иншим мали на увазі славнозвісного нашого поета-сатирика В. Самійленка. Опинився він у межах Польщі разом з урядом УНР. і можна напевно сказати, що з усіх емігрантів-письменників до нього одного сувора доля поставилася найгірше. Його еміграційне життя, починаючи вже з Тарнова, було безперервним голодуванням. Навіть у дні ювілею в 1921 р. не всміхнулося йому сонце. Ще тяжче стало життя, коли дружина поета виїхала на Велику Україну. В той час жорстока доля забрала в нього навки його дорослу доньку. Далі терпіти була не сила. І ось, одержавши дозвіл на виїзд на радянську Україну, Володимир Самійленко прибув до Варшави, звідки 22 травня виїхав на батьківщину. Поета проводили на двірці друзі й уклінники.

Робіндранат Тагор.

На початку квітня славетний Індійський письменник Тагор прибув до Шанхаю й був з великою пошаною зустрінутий китайцями, японцями, індусами й представниками інших азійських народів. Він має намір прочитати в Китаї низку лекцій. В розмові з співробітником одної газети Тагор заявив, що вважає за велику помилку те, що східна молодь засвоює собі європейську культуру. Народи Заходу йдуть до загибелі, й тому, щоб врятувати Східні народи, необхідно відновити стару східну культуру. З цєю метою східні народи повинні з'єднатися.

ПРЕМІЯ ЗА ВИХОВАВЧИЙ РОМАН.

Датське видавництво Гюльдедала в Копенгазі, що видало Ібсена й Б'єрсона, оголосило конкурс на „морально-виховачий“ роман з філософською підставою, призначивши дуже велику премію — 70.000 датських корон, плюс гонорару 20 000. Жюрі складається з видатніших учених і письменників.

На конкурс було представлено 50 рукописів. Премія одностайно була присуджена роману Анпера Лярсена «Камінь мудрости». Крім цього, ухвалено видати ще 9 романів з шануванням їх похвальною рецензією.

Щасливий автор — людина ще молода, 35 років. До цього часу він випустив 3 п'єски й збірку оповідань, які особливого успіху не мали. Тепер Лярсен відразу зробився знаменитістю. В усіх датських газетах друкуються інтерв'ю з ним та його біографія; його портрет показують на екранах і т. ін.

Видавництво рекламувало роман Лярсена чисто по-американському: розіслало по примірнику всім видатнішим людям Данії з прозьбою висловити свій погляд хоча б кількома словами, й всі ці листи ридрукувало. Видатніший критик Бредес признає роману „Камінь мудрости“ високу естетичну й філософичну цінність.

Властиво, роман Лярсена не є романом, а нарисом по філософичним і педагогічним питанням, написаним у формі романа.

БІБЛІОГРАФІЯ.

Д-р СТЕПАН БАЛЕЙ. Нарис льогіки. Накладом Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, 1923. Стор. 5¹.

Як каже д-р С. Балеї, „отся книжка має між иншим сповнити також роль шкільного підручника“; а головним її завданням, на думку автора, очевидно мусить бути поширення відомостей з льогіки серед ширших кол нашого громадянства(?). Але при сучасному стані льогіки це завдання надзвичайно трудне, й серед європейської літератури на різних мовах не тільки бракує добрих популярних нарисів льогіки, призначених для „ширшого“ громадянства, а навіть майже нема гарних шкільних підручників її. Льогіка тепер переживає кризу: за останній час утворилося аж кілька протилежних напрямків у льогіці, як напр. Зігварта, Шуппе, Введенського, Гус-

серля, Лосского й инш.; проте всі ці системи сходяться на тому, що в старій традиційній льогіці є чимало безсумнівних помилок і недоглядів та що пепер ні в якому разі не можна викладати льогіку по старих зразках. Але майже всі сучасні елементарні курси льогіки викладають її все ще постарому, наче за останнє століття не відбулося ніяких змін у льогіці. Коли такий консерватизм у шкільних підручниках може ще бути подекуди виправданий педагогічними міркуваннями (бажанням уникнути контраверз і спірних питань), то в курсі призначеному для популяризації льогіки серед ширших кол, очевидно, слід було б викладати льогіку на підставі найновіших студій. В „Нарисі“ д-ра Балея нові студії з льогіки не використані, і його нарис нічим не відрізняється від загально-прийнятих шкільних підручників, що викладають стару, традиційну льогіку.

Таким чином, як популярний курс для ширшого громадянства нарис д-ра Балея занадто консервативний. Але як шкільний підручник, цей нарис складено добре, досить популярно, з педагогічним досвідом і хистом. Тільки, на жаль, підручник д-ра Балея псує його мова, й особливо невдатна термінологія. Другою хвилю підручника є занадто короткий виклад відділу індукції (на кількох сторінках); у цьому відділі д-р Балеї не згадав навіть про такі речі, як класифікація. Та, в усякому разі, книжка д-ра Балея задовольнить потребу української середньої школи в підручнику льогіки.

В. ЗАЇКИН.

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК. Народні байки для дітей. З образками Кульчицької. Львів. Вид. „Світ Дитини“. 1923 р. Стор. 63 in 16°.

У книжці двадцять дві цікавих байки. Викладені вони гарно, хоч і не так живо та художньо, як можна було б сподіватися. В мові чувається чимало елементів західно-українських. Малюнки п. Олени Кульчицької, взагалі кажучи, добре виконані. Окладка теж гарна. В кожній дитячій (чи як значиться на обгортці, — „діточій“) бібліотеці ця книжка буде корисною.

Ш—ІК.

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ Й ЧАСОПИСИ.

Український Пласт, місячник української пластової молоді для літератури, науки й забави. Ч. 6 — 8. Лютий — май 1924 і Станіславів, Липова 76. Спор. 88. Ілюстр.

Вістник Спільни Лікарських Помішників. Неперіодичний орган ч. 2 і 6 32 стор і 38 стор. Каліш. Гурна 16 м. Ю. Гудзій (редактор) у А. Садовського.

УКРАЇНСЬКІ ТИПИ.

Павло Ревусь. З с. Провалле на Томашівщині (Холмщина).

Театр і музика.

Театр без світла критики.

Одною з характерних рис нашого сучасного українського суспільства є брак відчуття того, що здобутки культури є придбанням загальним, а не приватним. У нас ще й досі на театр, літературні часописи, артистично-малювальську продукцію, хори й т. д. громадяне дивляться не як на народній скарб, а як на приватне підприємство й тим більш, коли вони є в іншому місті. Але навіть і в тому ж самому місті не завжди публіка знає, що робиться й як робиться.

Візьмім театр.

Театр — скільки змісту, скільки краси, скільки сили в цьому слові! Національний театр — це ж пиха нації, це доказ культури. Найбільший наш театр — Львівський. Чи може не цікавитися ним українець, що живе в Тернополі, Коломиї, Луцьку, Варшаві й т. д.? Ні. Цей театр, як Академія Наук в Києві, як національний музей у Львові, як рештки Данилових палаців у Холмі — близькі й дорогі для його серця. Він мусить жити ними, надіючись, що коли-небудь у житті побачить їх. А тим часом — хто й що знає про львівський театр? Особливо на провінції? Про провінційальні трупи вже й не кажемо.

В Західній Європі, в Росії, в Польщі трудно й уявити собі щоденну газету без спеціальної рубрики й без поважної критики. А в нас? У Львові виходить два щоденники, але дарма читач хотів би там знайти поважний постійний голос про театр, його працю, успіх чи занепад, артизм чи хиби.

Театр без критики. Мистецтво без того, без чого воно ніде не буває й ледве чи може бути. „Театральне Мистецтво“, яке виходить так рідко, не можна й брати в даному випадку під увагу.

Невже Львів не спроможеться на поважну критику, необхідну — підкреслюємо це слово — не тільки мешканцям Львова, але й всім тим іншим українцям, що живуть по-за його межами й цікавляться рідним мистецтвом? Це ж потрібно як духовна їжа, як засіб виховання для молоді.

ПРОВІНЦІОНАЛ.

Капелля О. Кошиця.

„Народне Слово“, орган Запомогового Товариства „Народня Поміч“, що видається в Пітсбурзі в Америці, в ч. 20 пише: „Славний Український Народний Хор під проводом О. Кошиця розійшовся“. Невже ж кінець капеллі, що здобула собі світову славу? Невже замовк цей орган української душі?

Спорт.

Доля нашого скавту.

Є речі, які тепер жадна культурна людина, жадний уряд не буде заперечувати. До таких аксіом належить не тільки користь, але просто необхідність розвитку юнацьких організацій типу скавту. Всі народи світу, вживають усіх заходів, щоб зацікавити молодь скавтом, а уряди підтримують його, слухно бачучи в ньому засіб до здорового розвою громадянства. Але в нас усе робиться не так, як в людей. Львівська преса подає детальні (врешті, з великими викресленнями цензури) відомости про нагінку на український пласт та заходи до його знищення.

Висловлюємо глибоке й щире співчуття нашим зажуреним пластунам і пластунам і радимо не пада-

ти духом і тим енергійніше підтримувати свої організації, свою братерську єдність і віру, що „засвітить сонце й в наше віконце“.

Пластова література.

Український пласт бідний своєю літературою. Єдиним органом його є „Український Пласт“, що виходить у Станиславові. Останнє 6—8 число за лютий—травень вийшло досить великим зошитом (88 сторінок), досить змістовним, з ілюстраціями. Можна дивуватися невтомній енергії „Бистриці“, а з окрема п. Чепіги. Але не можемо не зауважити, що орган українського пласту повинен би виходити частіше, щоб безпосередньо відбивати життя пласту.

Вітаємо намір видавництва приступити до видання спеціальних книжок.

На увагу пластунів.

„Наш Світ“ поширює куток, присвячений спортові й просить Пластунок і Пластунів підтримати „Наш Світ“. Рекомендуємо наше видання: „Посол д-р В. Дмитріюк. Як лікувати рани“; книжка необхідна кожному пластунові.

ПРИРОДА, НАУКА, ВИНАХОДИ.

Безголосні літани. Американська преса подає, що двом американським інженірам вдалося збудувати безголосний аероплян, який одначе заплатив за це удосконалення тим, що втратив значний процент своєї швидкості.

Суровиця проти запалення легенів. Професор Гарвардського Університету Лойд Б. Фелтон відкрив лік проти запалення легенів. При своїх дослідах над еспанською інфлуенцією він переконався, що запалення легенів є не наслідком простуди, а що його викликають бацили, котрі легше розвиваються в простужених грудях. Він почав робити досліди над тими бацилями і найшов засіб до нищення їх в людському тілі. Цей засіб є подібний до тих суровиць, які вживають при лікуванні дифтериту, шіпленню віспи і т. п. та різниться тим, що його одержується в виді порошку; а не в виді течі. Досвіди на 120 пацієнтах виказали, що за його поміччю можна зовсімвилікувати запалення, яке з'являється по інфлуенці. Теж досліди над іншими родами запалення легенів дали задовольняючі висліди і можна надіятися, що і на них найдуть відповідні ліки. По обчисленням цим новим ліком можна буде річно вратувати життя 22,500 до 45,000 людям в одних Сполучених Штатах.

Подяка.

Редакція „Нашого Світу“ складає щирю подяку:

п. Горбовому й сивтам Косова за надіслання знімків Гуцульщини й за симпатії до „Нашого Світу“; просимо розповсюджувати;

п. Пилипчунові з Замоостя за надіслану серію знімків з картин.

о. Пл. Карпиньому за симпатії до „Наш. Св.“ і працю на його матеріальну користь; коли б так усі українці дивилися, що культурні огнища є добутком цілого народу, а не поодиноких одиниць, не гинула б наша література й преса. Щира подяка.

До пп. Передплатників.

Просимо: 1) якнайшвидче вислати передплату за червень і вирівняти залежність за травень, 2) розповсюджувати „Наш Світ“, 3) надіслати адреси знайомих, яким пішлемо пробні числа.

ПОПРАВНА.

В ч.ч. 7—8 сталася дуже неприємна помилка — переплутано цифри двох сторінок: 10-у просимо помітити 9-ю й 9-у 10-ю.

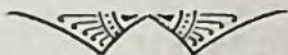
Редактор-Видавець В. Островський.

ЧИТАЙТЕ ОДИНОКИЙ НА УКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЛЯХ У ПОЛЬЩІ

ЩИРО УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

„ДІЛО“ ЩО ВИХОДИТЬ
УЖЕ 42 РІК

у Львові, заснований бл. п. Володимиром
Барвінським в 1882 році.

Редакція й Адміністрація міститься;

У ЛЬВОВІ, Ринок 10. Іпов. (Діч „Просвіти“).

Коего пошт. щадн. 143.322. — Адр. тел.: Львів „Діло“.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Місячна передплата за границею: в Америці 1 дол.,
Франції, Голандії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 л., Швай-
царії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. кор., Румунії 100
леїв, Бугарії 50 лев. — Зміна адреси платиться.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Видавництво „РУСАЛКА“,

Львів, Куркова 10.

друкує слдуючі календарі на 1925 рік:

- 1) „Господарський Календар“ на 1925 рік, багато ілюстрований, 10 арк. друку великої вісімки.
- 2) „Веселий Календар“ на 1925 рік, того ж формату, ілюстрований.

ОГОЛОШЕННЯ до обох Календарів приймаються по
ціні 50 зол. польськ. за сторінку.

Адреса Редакції: „РУСАЛКА“, ЛЬВІВ. КУРКОВА 10.

Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка.

Львів, Ринок 10.

продає по зниженій ціні до кінця квітня

„АКОРДИ“

найбільшу та прегарно ілюстровану антологію україн-
ської поезії, зладжену д-р Ів. Франком.

Ціна пр. 4.500.000, опр. 7.500.000 Мп.

КРИМ ЦЬОГО, МАЄ КНИГАРНЯ БАГАТО ІНШИХ БЕ-
ЛІТРИСТИЧНИХ І НАУКОВИХ ТВОРІВ. ЖАДАЙТЕ
КАТАЛОГІВ. НА ПРОВІНЦІЮ ВИСИЛАЄ ЗА ГОТІВКУ
АБО ЗА ПІСЛЯПЛАТОЮ.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД.

На заклик Українського Громадського Комітету в Чехословаччині 1 травня 1923 р. повстала в Празі
нова велика видавнича організація:

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД,

що ставить собі головною метою видання наукових праць, підручників для вищих і середніх шкіл,
народної наукової літератури та найкращих творів красномовства.

Членом Українського Громадського Видавничого Фонду може бути кожна окрема особа з громадянства й кожна
організація чи установа, що підпишуть хоч одну позику-вкладку в 1000 кч. (= 30 доларів). Платити можна й частинами
протягом року, а молодь, робітники, селяне можуть виплачувати свої вкладки навіть дрібними ратами — від 10 кор.

Можна також складатися гуртом на одну вкладку від кількох осіб чи від якоїсь групи.

Хто виплатив повну вкладку (1.000 кор. чеських), стає дійсним членом Видавничої Ради
що керує всіма справами Фонду.

Вкладка в Український Громадський Видавничий Фонд не є безповоротний дар, а позика, забезпечена всім
майном Українського Громадського Комітету в Чехословаччині.

Український Громадський Видавничий Фонд приймає також і дари й усякі вкладки з спеціальною
метою, як от: видання якихсь окремих праць, важних з погляду жертводавця, або також видання,
присвячені пам'яті видатних осіб чи подій, премії, ювілейні фонди та інше.

Хай кожний український громадянин, кожне українське товариство, видавництво часопись,
книгарня, просвіта, школа, заклад, кооперативи дадуть скоріше й свою позику-вкладку
на Український Громадський Видавничий Фонд.

Статут і всі відомости надсилає кожному безплатно Бюро Фонду.

Листи й гроші слати на адресу: Ukrajinskyj Hromadskyj Vydavnycj Fond, Praha III, Serikova 4 III Ceskoslovensko.
Гроші можна складати також на адресу: Praha, Legiobanka, Konto Ukrajinsky Hromadsky Komitet, Vydavnycj Fond.

Бюро У.Г.В.Ф.: ЄВГ. ВИРОВИЙ, голова. ЄВГ. ПРИХОДЬКО, секретарь.

НАШ СВІТ

український ілюстрований літературний і популярно-науковий тижневик,

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

з пересилкою й з правом на безплатні додатки

ЗА 1 МІСЯЦЬ — 3 зл.

ЗА 2 МІСЯЦІ — 5 зл. 50 гр.

ПОДИНОКЕ число без дод. — 75 гр.

ЗА КОРДОН: За місяць 1 долар.

ЦІНА ОГЛОШЕНЬ:

КРАЄВИХ: ціла ст. 125 зл., $\frac{1}{2}$ стор.—65 зл., $\frac{1}{4}$ ст.—35 зл., $\frac{1}{8}$ ст. 20 зл., $\frac{1}{16}$ ст. 12 зл.
ЗАКОРДОННИХ „ „ 25 дол. „ „ 13 дол. „ „ 7 дол. „ „ 4 „ „ „ 2 д.

Warszawa, ul. Długa 50, m. 47, Redakcja „NASZ SWIT“.

або: Warszawa, Poczta Kasa Oszczędności (P. K. O.) № 8818. „Nasz Swit“.

УВАГА: Нові передплатники на червень можуть одержати всі числа за квітень і травень з додатками за 4 зл.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

КНИЖКА

ВІСТНИК УКРАЇНСЬКОГО КНИЖКОВОГО РУХУ.

Орган „Союза українських Книгарень і накладень“.
Редагує КОЛЕГІЯ. Видає: В-во „БИСТИЦЯ“.

Рік видання третій.

КНИЖКА

при участі відомих укр. письменників дає оцінку кожної книжки, визначає її якість і хиби, подає відомості про діяльність укр. вид. і їх майбутні пляни.

КНИЖКА

веде пропаганду поширення укр. книжки, подає інформації про ведення книгарень, кольпортажі книжок і бібліотек.

КНИЖКА

КНИЖКА

є необхідна для всіх, хто цікавиться письменством, особливо для книгарень, бібліотек, читальень, освіт. тов. та учительства.

КНИЖКА

має при кождім випуску безплатних додатків п. з. „Всеукраїнська бібліографія“, під р. Ів. Калиновича.

КНИЖКА

куштує річно 10 зл., річник II (1922) і III (1923) по 10 зл. за річник. Для заграниці 3 ам. дол. або їх вартість у иншій валюті.

Ч. 6—10 1924 р. коштує 4.50 зл. з поштою.

Нові видання для бібліографії, листування, матеріали і гроші належить слати на адресу:

Українське Видавництво „БИСТРИЦЯ“, Станиславів, вул. Липова, Ч. 76.

„ПРАПОР“

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ РАНО У ЛЬВОВІ.

Передплата:

Місячно в іраю 7.500.000 Мп. 4-17 зл.

Заграницею:

В Америці 1 дол. ам., Франції, Голяндії, Бельгії 17 фр. фр., Німеччині, Австрії 1 дол. ам., Чехословаччині 40 чк. В инших краях рівновартість 1 доларя ам., = 5.20 гр. — Зміна адреси 56 грошів.

Конто поштової щадниці 152.689.

Редакція: Львів вул. Руська ч. 3. — Адміністрація: ул. Бляхарська 9.

Начальний редактор: МИХ. СТРУТИНСЬКИЙ.